

МАРКО М.Я., ЦЕГЕЛИК Г.Г.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ГРИПИНСЬКА Н.В.

Хмельницький національний університет

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В розвитку України, як країни з перехідною економікою, особливу роль відіграє такий сектор економіки як малий бізнес. Його розвиток є одним з найефективніших засобів пом'якшення соціальної напруженості в суспільстві. В статті розглянуті основні завдання підприємництва, фактори, що впливають на його розвиток, та проблеми, з якими доводиться стикатися малим підприємствам в процесі свого функціонування. На основі даних Львівського обласного статистичного управління було проаналізовано сучасний стан малого бізнесу Львівщини, його особливості та тенденції.

Ключові слова: малий бізнес, малі підприємства, квадратична модель тренду.

MARKO M., TSEGELIK G.

Ivan Franko National University of Lviv

GRIPINSKA N.

Khmelnytsky National University

TRENDS OF DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS IN LVIV REGION

In the development of Ukraine as a country with a transition economy, a special role is played by such a sector of the economy as a small business. Its development is one of the most effective method of mitigating social tension in society. In the article we consider the main tasks of entrepreneurship, factors influencing its development, and the problems faced by small enterprises in the process of their functioning. On the basis of data from the Lviv regional statistical office, we were analyzed the current state of small business in Lviv region, its features and trends.

Key words: small business, small enterprises, quadratic trend model.

Неперервне зростання підприємницької активності є однією з найсуттєвіших ознак економіки України на етапі переходу від командно-адміністративної системи до ринкової. Особливості цього періоду створюють сприятливі умови для формування розвитку саме підприємств малого бізнесу. Ця ланка є не тільки важливим структурним елементом ринкової економіки, а й впливовою рушійною силою її вдосконалення.

Основними завданнями малого підприємства є:

- постійне наповнення ринку новими товарами та послугами;
- ослаблення монополізму та сприяння розвитку конкурентного середовища на ринку;
- створення додаткових робочих місць, тобто зменшення безробіття;
- реагування на зміни кон'юнктури ринку, швидке і якісне забезпечення потреб і мінливих смаків споживачів;
- підвищення ефективності використання ресурсів шляхом впровадження нових технологій;
- зменшення навантаження на державний бюджет;
- формування активного середнього класу в суспільстві.

Розвиток малого підприємництва залежить від багатьох факторів, серед яких найважливішу роль відіграють регіональні умови. До них необхідно віднести економічний потенціал регіону, стан ринкової інфраструктури, наявність ресурсів, господарську структуру, підготовку кадрів, ставлення місцевих органів влади і населення до підприємництва, інформаційне забезпечення, вподобання та звичаї населення певного регіону тощо. Також на цей процес значною мірою впливають такі макроекономічні показники, як обсяг внутрішнього продукту, рівень інфляції, рівень безробіття, ставка оподаткування малого бізнесу, обсяг грошових доходів населення, розмір позикової процентної ставки, процент сектору тіньової економіки та інші.

Кількість малих підприємств у Львівській області [3], як і в Україні в цілому, зростала до 2010 року, а після 2009 року дещо знизилась (рис. 1).

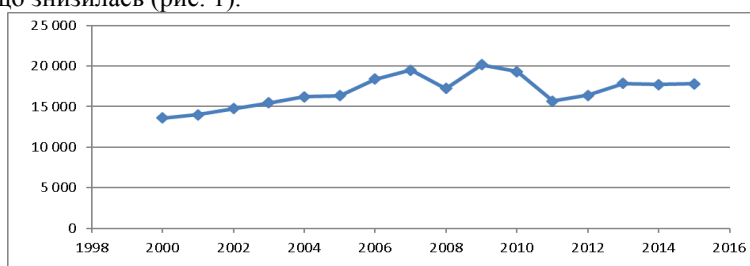

Рис. 1. Динаміка кількості малих підприємств Львівщини 2000–2015 рр.

Найвищі темпи приросту кількості малих бізнесових структур були в 2007 р. і 2009 р. Ми побудували квадратичну модель тренду кількості малих підприємств Львівщини (рис. 2).

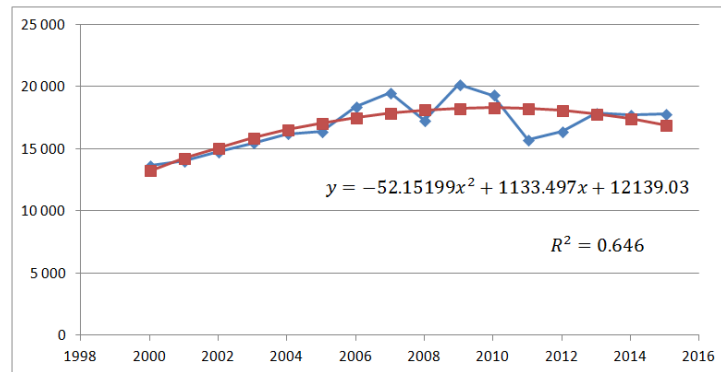

Рис. 2. Квадратична модель тренду кількості малих підприємств Львівщини 2000–2015 рр.

За допомогою рівняння знайдемо прогноз на 2016–2018 рр.

Таблиця 1

Прогноз на 2016–2018 рр.

Рік	Львівська область
2016	$\hat{Y}_{2016} = 16366$
2017	$\hat{Y}_{2017} = 14848$
2018	$\hat{Y}_{2018} = 13948$

Як бачимо з таблиці 1 кількість підприємств в Львівській області зменшиться за 2016–2018 рр.

За підсумками 2014 [1, 2] року, в області функціонувало 17,7 тис. малих підприємств (95,4% від загальної кількості підприємств), що на 0,7% менше у порівнянні з 2013 роком. Причому чотири з кожних їх п'яти належали до мікропідприємств. У середньому на 10 тис. населення припало 70 малих підприємств (в Україні – 75 підприємств), і за цим показником серед регіонів України Львівська область посіла 10-е місце.

За видами економічної діяльності традиційно найбільше малих підприємств діяло у сфері оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 5,1 тис., або 28,7% від загальної кількості малих підприємств області. Суттєвою також була кількість малих підприємств у промисловості – 2,5 тис. (14,1%), в операціях з нерухомим майном – 1,9 тис. (10,5%), будівництві – 1,7 тис. (9,5%), професійній, науковій та технічній діяльності – 1,4 тис. (7,9%), сільському, лісовому та рибному господарстві – 1,3 тис. (7,2%).

Надалі на малих підприємствах області, як і України загалом, скорочується кількість працюючих. У 2014 році на цих підприємствах було задіяно 99,4 тис. зайнятих працівників (на 4,0% або на 4,1 тис. осіб менше відносно 2013 року), у тому числі 92,8 тис. найманих працівників (на 4,8% або на 4,6 тис. осіб менше).

У 2013 році малі підприємства реалізували продукції (товарів, послуг) на 31,0 млрд грн (у 2013 році – на 26,0 млрд грн). Їх внесок у загальний обсяг реалізованої продукції підприємств області зріс і становив 20,7% проти 19,8% у 2013 році.

Більше половини від загального обсягу продукції, товарів та послуг малих підприємств було реалізовано підприємствами оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – на 16,5 млрд грн (53,2%). Частка реалізованої продукції у промисловості склала 14,5%, у будівництві – 8,9%, сільському, лісовому та рибному господарстві – 5,1%, транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності – 4,5%, операціях з нерухомим майном – 3,8%, інформації та телекомунікаціях – 3,4%.

Незважаючи на кількісну перевагу, мікропідприємствами сформовано лише 33,1% обсягу реалізації малих підприємств. Щодо зайнятих і найманих працівників, то у 2014 році їх питома вага склала 42,9% і 39,3% відповідно.

За територіальною ознакою малі підприємства зосереджені переважно у місті Львові – 9,7 тис. підприємств або 55,0% від загальнообласної кількості. Суттєвою, але значно меншою, була їх кількість у Пустомитівському (983 підприємства або 5,6%), Яворівському (579 або 3,3%) і Жовківському районах (558 або 3,2%), місті Дрогобич (567 або 3,2%). Відносний показник кількості малих підприємств на 10 тис. населення перевищував загальнообласний показник у містах Львові, Трускавці, Моршині та Пустомитівському районі.

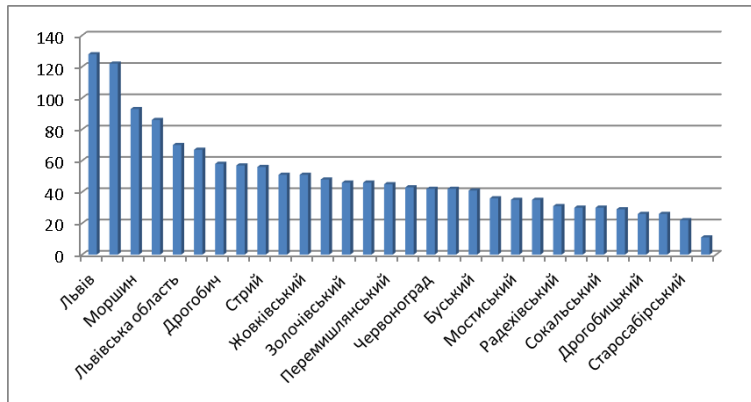

Рис. 3. Кількість малих підприємств на 10 тисяч населення у містах обласного значення і районах Львівської області у 2014 році, одиниць.

У 2014 році фінансовий результат до оподаткування малих підприємств склав 4,1 млрд грн збитку проти 75,8 млн грн прибутку у 2013 році. При цьому 66,2% малих підприємств у результаті діяльності отримали прибуток на суму 1,9 млрд грн, решта (33,8%) спрацювали збитково і зазнали 6,0 млрд грн збитку.

Внесок малих підприємств області у загальнодержавні показники був таким: маючи частку 5,9% у загальнодержавній кількості найманих працівників, у Львівській області створено 4,5% загальнодержавного обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг).

Висновки. На сьогоднішній день сектор малого бізнесу в Україні ще не достатньо розвинутий, а тому не може повною мірою виконувати функції, які покладає на нього суспільство. Неприятливе макро- та мікроекономічне середовище породжує численні перешкоди, на які нашттовхуються малі підприємства. Серед них можна виділити наступні:

- відсутність достатнього стартового капіталу, власних фінансових ресурсів, сировини, матеріалів, приміщень та обладнання;
- проблеми виробничого характеру, пов'язані із збутом продукції та формуванням відповідної клієнтури;
- недосконалість законодавства як з питань розвитку малого бізнесу, так і підприємництва в цілому;
- нестача кваліфікованого персоналу, відсутність практичних навичок підприємливості працівників у веденні бізнесу;
- проблеми з доступом до кредитів, нестача заставного майна;
- недосконалість системи обліку та статистичної звітності малих підприємств;
- відсутність стимулів для інвестицій;
- відсутність та суперечливість інформації;
- недосконалість податкової та фінансової системи;
- недостатня державна підтримка;
- високий рівень корупції, нестабільність умов введення бізнесу, бюрократія, рекет.

Роль малого підприємництва у вирішенні економічних і соціальних проблем важко переоцінити, а тому заходи, спрямовані на його підтримку, повинні стати одним з пріоритетних напрямків і регіональної державної політики.

Література

1. Лукань Л.П. Про один підхід до визначення параметрів лінійної багатofакторної регресійної моделі / Л.П. Лукань, Г.Г. Цегелик // Вісник Львівської державної фінансової академії. Економічні науки : збірник наукових статей. – Львів : Львівська державна фінансова академія. – 2005. – № 6. – С. 346–351.
2. Добуляк Л.П. Проблемы развития малого предпринимательства в Украине / Л.П. Добуляк, Г.Г. Цегелик // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences: Scientific journal. – Vienna, 2014. – № 1(January-February). – Volume 2. – С. 123–128.
3. Добуляк Л.П. Мале підприємство України: стан, функції та актуальні проблеми / Л.П. Добуляк // Economics, Healthcare and education in the modern world: Collection of Materials of the International Scientific Conference: In 2 volumes. – Opole, Poland, 2013. – Vol. 1. – P. 29–31.

Надійшла: 29.08.2017; рецензент: д. е. н., проф. Бараник З.П.